

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD)

Stockholms Universitet
Sveaplan, 106 91 Stockholm
<http://www.sorad.su.se>

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2007

Maj 2008

Förord

Denna verksamhetsberättelse för SoRAD har utarbetats av föreståndaren i samråd med biträdande föreståndaren. En preliminär version diskuterades på styrelsemötet den 5 mars 2008. Styrelsen lämnade synpunkter på denna version, och gav föreståndaren i uppdrag att revidera berättelsen utifrån dessa synpunkter. Styrelsens överlät till ordföranden Rune Premfors att godkänna den slutliga versionen, vilket också skedde.

Stockholm den 30 maj 2008

Börje Olsson

Professor, föreståndare

Innehåll

1. Bakgrund	3
2. Det gångna verksamhetsåret	3
3. Organisation och personal	4
4. Verksamhet	4
a) Forskningsprojekt	4
b) Undervisning	5
c) Publikationer	5
d) Tredje uppgiften	5
5. Nationellt och internationellt samarbete	7

Bilagor:

1 Budget	9
2 Styrelse	11
3 Personal	12
4 Forskningsprojekt	13
5 Publikationer	44

1. Bakgrund

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD) är ett tvärvetenskapligt forskningscentrum med uppgift att initiera, bedriva samt informera om socialvetenskaplig forskning om alkohol och droger. Enligt sitt uppdrag skall SoRAD även utgöra ett nationellt kunskapscentrum för alkohol- och drogforskning. Verksamheten startade 1999 och är förlagd till den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet.

SoRADs basverksamhet har sedan starten finansierats av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och Stockholms universitet. Statens institutionsstyrelse (SiS) har till och med 2005 delfinansierat en professur vid centret. Den huvudsakliga finansieringen av SoRADs forskning kommer dock från externt sökta och erhållna medel från forskningsråd och vissa myndigheter. FAS' stöd till basverksamheten upphörde under 2007 och från och med 2008 finansieras denna helt av fakultetsmedel. Från andra halvåret 2007 utgörs det största externa projektet av ett tioårigt s.k. Centre of Excellence-anslag, ett anslag som dock kunnat tas i bruk först med ingången av 2008.

2. Det gångna verksamhetsåret

År 2007 har på många sätt präglats av ekonomisk osäkerhet. När SoRAD bildades träffade berörda parter (SFR/senare FAS, Stockholms universitet och socialdepartementet) en överenskommelse om att basverksamheten efter sex år skulle övergå till att finansieras från utbildningsdepartementets ordinarie anslag till Stockholms universitet. En förutsättning var dock att en utvärdering av centret först skulle genomföras och att universitetet därefter utfäste sig att även fortsättningsvis vara huvudman för SoRAD. Trots en positiv utvärdering och ett beslut om fortsatt stöd från universitetets sida, och trots återkommande uppvaktningar från SoRADs ledning och styrelse hos socialdepartementet, utbildningsdepartementet, socialutskottet, fakultetsledningen och rektor vid Stockholms Universitet, kom den överenskomna förändringen av basfinansiering aldrig till stånd. Vid ingången av år 2007 var frågan ännu olöst, samtidigt som ett tidigare beslut av FAS' att från och med detta år reducera basanslaget till SoRAD med 25 procent årligen, började gälla. Detta innebar att anslaget för 2007 reducerades med 1 131 500 kronor till 3 394 500.

I april 2007 kom dock det glädjande beskedet att FAS beslutat tilldela en forskargrupp med placering vid SoRAD ett s.k. Centre of Excellence-anslag för projektet *Inclusion and Exclusion in the Late Welfare State: the Case of Alcohol and Drugs*. Anslaget avses löpa under 10 år och uppgår under de tre första åren till 5 miljoner kronor per år. Beslutet innebar dock samtidigt att FAS, i enlighet med en klausul i det tidigare kontraktet om finansiering, med omedelbar verkan drog in hela det gamla basanslaget. Detta innebar att det förväntade sammanlagda anslaget på 8 394 500 kronor från FAS för 2007 istället kom att uppgå till 5 000 000 kronor. Detta agerande från FAS' sida gav för SoRADs del upphov till dilemmat att antingen använda Centre of Excellence-anslaget för att genomföra den forskningsplan, som ligger till grund för ansökan, och därmed stå utan finansiering för stora delar av basverksamheten, eller att avvända samma anslag för finansiering av basverksamheten och därmed löpa risken att inte få fortsatt stöd efter den första utvärdering av Centre of Excellence-anslaget, som ska göras efter tre år. Till detta dilemma bidrog ytterligare att den motfinansiering av det nya anslaget, motsvarande hälften av medlen från FAS, som universitetet förbundit sig att svara för; i huvudsak bestod av löne-medel för de professorer, som tidigare avlönats med basanslaget från FAS. Osäkerheten kring finansieringen kvarstod

året ut, men har i början av det nya året fått en åtminstone acceptabel lösning, då universitetet beslöt att via samhällsvetenskapliga fakultetens anslag finansiera SoRAD med ett belopp motsvarande 5,7 miljoner kronor per år, innebärande en ökning av fakultetsanslaget med omkring 3 miljoner. Totalt innebär detta att de sammanlagda anslagen till basverksamheten nu är omkring 1,5 miljoner kronor lägre än tidigare, men samtidigt att Centre of Excellence-anslaget, med ett halvt års fördröjning, kan tas i bruk på avsett sätt. SoRADs budget för 2008 redovisas i bilaga 1.

Trots de redovisade bekymren kring basfinansieringen har Centre-of Excellence-anslaget inneburit en vitalisering av verksamheten vid SoRAD, stimulerat den interna seminarie-verksamheten och diskussionerna om SoRADs framtida forskning samt lett till en översyn och delvis nystrukturering av såväl forskningsverksamheten som – åtminstone indirekt – centrets interna organisation (se vidare nedan).

3. Organisation och personal

SoRAD leds av en föreståndare med operativt ansvar (f.n. professor Börje Olsson med professor Jan Blomqvist som ställföreträdare föreståndare) samt en extern styrelse. Fem ledamöter representerar Stockholms universitet medan övriga utsetts efter förslag från FAS för att representera allmänintresset och andra universitet (bilaga 2). Under året har en viss översyn av de interna ledningsfunktionerna gjorts för att åstadkomma ökad tydlighet och smidighet i organisationen. Således har föreståndaren numer till sitt förfogande en ledningsgrupp, bestående, utöver honom själv, av stf. föreståndare, administrativ chef samt en representant vardera för den disputerade respektive icke disputerade personalen. Ledningsgruppens möten, dit all personal kan anmäla ärenden, protokollförs och protokollen tillhandahålls för personalen på den interna hemsidan. Ledningsgruppens diskussioner redovisas också vid de månatliga personalmötena. Särskilda ansvariga bland personalen har utsetts för att bevaka jämställdhetsfrågor samt frågor rörande den psykosociala och fysiska arbetsmiljön. En särskild grupp har också utsetts för att omarbota SoRADs hemsida.

Under året har sammanlagt 27 personer arbetat på SoRAD, tre professorer på heltid, en på halvtid, en på 5 %, en gästprofessor på 25 %, en emeritus, fyra disputerade forskare, sex doktorander, nio forskningsassistenter och en administratör (bilaga 3).

4. Verksamhet

a) Forskningsprojekt

Den största och mest positiva nyheten under året var det ovan nämnda Centre of Excellence-anslag som av FAS beviljades en forskargrupp med huvudsaklig placering på SoRAD. Detta anslag ger möjlighet att bygga upp en långsiktig och fördjupad forskning kring normaliserings- och marginaliseringsprocesser i det senmoderna samhället, så som dessa kommer till uttryck i förändringar i, dominerande synsätt på, skadeverkningar av och samhälleliga regleringar och reaktioner på, bruk och missbruk av alkohol och andra droger. Bland annat ger anslaget utrymme för att under en första period om fyra år anställa två disputerade forskare och två doktorander, som på sikt kan bidra till att utveckla den samhällsvetenskapliga alkohol- och drogforskningen. Arbetet började planeras på allvar under hösten och med universitetets beslut om ökade anslag till SoRAD från 2008 kan forskningsprogrammet på allvar komma igång under detta år.

I och med tillkomsten av Centre of Excellence-programmet beslöts under hösten att strukturera forskningsverksamheten på SoRAD utifrån tre samverkande teman: (1) konsumtion, skadeverkningar och normer, (2) policy och policyeffekter och (3) missbruk, samhällsreaktioner och återhämtningsprocesser. Varje tema leds av två disputerade forskare, som tillsammans bildar en samordningsgrupp för övergripande forskningsstrategiska avgöranden och beslut inom ramen för Centre of Excellence-programmet.

Under 2007 har totalt 25 forskningsprojekt, med medel förvaltade av universitet, varit aktiva på SoRAD. Dessutom har, som framgår nedan, flera SoRAD-medarbetare medverkat i forskningsprojekt, baserade på annat håll. De vid SoRAD aktiva projekten förtecknas i bilaga 4, fördelade efter det tema till vilket respektive projekt huvudsakligen kan hänföras.

b) Undervisning

Även om SoRAD inte är en undervisningsinstitution med egna studenter undervisar flera av centrets forskare på andra institutioner vid Stockholms universitet. Maria Abrahamsson har bl.a. varit kursansvarig vid en magisterkurs på institutionen för socialt arbete. Nina-Katri Gustafsson har varit kursansvarig och undervisat vid samma institution, medan Kalle Tryggvesson och Börje Olsson undervisar vid kriminologiska institutionen och Kerstin Stenius föreläst vid Helsingfors universitet. Vidare handleder professorerna på SoRAD doktorander vid Stockholms universitet, Lunds universitet, Helsingfors universitet och Karolinska Institutet.

c) Publikationer

Medarbetare som helt eller delvis varit verksamma vid SoRAD, har under året medverkat i totalt 78 publikationer som registrerats i universitetets databas, Opus, varav 33 vetenskapliga artiklar, 23 vetenskapliga rapporter (varav 10 i SoRADs rapportserie), 14 bokkapitel, 3 böcker eller samlingsverk (författarskap eller redaktörskap), 1 vetenskaplig avhandling, samt 4 övriga publikationer (internetpublicering, recensioner). Till detta kommer totalt 70 konferensbidrag av olika SoRAD-medarbetare (samtliga registrerade publikationer förtecknas i bilaga 5).

d) ”Tredje uppgiften”

Alkohol- och drogfrågor har under lång tid varit aktuella och viktiga frågor inte bara för forskare utan också för politiker, tjänstemän, experter på olika områden och inte minst för den breda allmänheten. Detta innebär att arbetet med den s.k. tredje uppgiften är central för SoRAD. Under året har också många SoRAD-medarbetare varit engagerade i att på olika sätt föra ut sin forskning till olika intressenter.

Jan Blomqvist har initierat och ansvarat för konferensen *“Self-change from addiction problems: prevalence, processes, and implications for prevention and treatment”*, med deltagande av flera internationellt framstående forskare på detta område, vid SoRAD den 9 november 2007. Konferensen, som arrangerades i samverkan med CAN och RFHL och med ekonomiskt bidrag från Vetenskapsrådet, samlade närmare 400 åhörare (praktiker, forskare, studenter). Jan Blomqvist har också medverkat som föreläsare för olika grupper av praktiker inom missbrukarvården och/eller forskare inom området vid konferenser arrangerade av bl.a. Socialtjänsten i Stockholm (två tillfällen), Sveriges Narkomanvårdsförbund, Regionförbundet

i Uppsala län, Dansk Selskab for Misbrugspsykologi i København, Sveriges alkohol- och drogforskarens förening (SAD), samt European Working group on Drug Oriented Research (EWODOR) i samarbete med European Federation of Therapeutic Communities (EFTC) samt SIRUS och enheten för beroendemedicin vid Oslo universitet.

Börje Olsson har föreläst på temat ”Alkohol- och narkotikaforskning – nuläge, behov och framtid” på en riksomfattande konferens organiserad av Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor, Tollare Folkhögskola den 18 januari, föreläst och deltagit i plenardiskussionen vid konferensen ”*Alkoholpolitik – Zwischen Europäischer Integration und Nationalen Traditionen*“, organiserad av Institut Suchtprävention, Linz, Österrike den 1 oktober samt föreläst om ”Den svenska narkotikautvecklingen” på Brottsförebyggande Rådet den 1 oktober.

Mats Ramstedt har presenterat och diskuterat resultat från det pågående monitoringprojektet vid möten eller konferenser arrangerade av bl.a. IOGT/NTO (fyra tillfällen), SAD, ICAA, Alcohol Update och vid Leverdagarna i Göteborg. Han har dessutom, tillsammans med Jonas Landberg deltagit med en forskningspresentation vid konferensen ”*Developing an effective alcohol policy in Russia*” i Moskva.

Kerstin Stenius har föreläst eller hållit presentationer vid bl.a. en regional konferens om riktlinjer för missbrukarvården i Örebro, årsmöte för International Society of Addiction Journal Editors i Dresden, och ett möte inom projektet ”*Ethical control of social research*” i London.

Kalle Tryggvesson har medverkat vid Nationella amningskommittén och Allmänna Barnhusets konferens om alkohol under graviditet och amning på Sätra Bruk.

Mimmi Eriksson har föreläst om alkoholprevention i arbetslivet på mässan ”Förebygg.nu” i Göteborg.

Maria Abrahamsson har föreläst på Vin & Sprithistoriska museet under rubriken ”Alkohol och unga, rus, lust, problem och prevention.”

Ett stort antal SoRAD-medarbetare har också deltagit med presentationer vid KBS (Kettil Bruun Society) konferensen för socialvetenskaplig och epidemiologisk alkoholforskning i Budapest (Börje Olsson, Jukka Törrönen, Anders Romelsjö, Kerstin Stenius, Mats Ramstedt, Jonas Landberg, Nina-Katri Gustafsson, Robin Room), och ICAA:s 50-åriga jubileums-konferens i Stockholm (Jenny Cisneros Örnberg, Nina-Katri Gustafsson, Bo Sandberg, Anders Romelsjö, Robin Room).

SoRADs forskning har slutligen under året rönt stor uppmärksamhet i media. Mats Ramstedt har intervjuats om och/eller kommenterat resultat från företrädesvis Monitoringprojektet i såväl TV (ett tillfälle), som radio (två tillfällen) och riks- och lokalpress (totalt närmare 20 tillfällen). Anders Romelsjö har i Kunskapskanalen diskuterat alkoholens risker respektive skyddande effekt och intervjuats i TV3 om användningen av alkometrar och dess begränsningar. Kalle Tryggvesson har vid två tillfällen intervjuats i radio om sin forskning om nätpoker. Maria Abrahamsson har intervjuats av DN om projektet ”Alkoholen i mitt liv”, ett samarbete mellan SoRAD, Nordiska museet och Vin & Sprithistoriska museet. Jan Blomqvists forskning kring ”sjävläkning” av missbruksproblem har, under rubriken ”Månadens forskare” presenterats på FAS’ hemsida i oktober 2007, och resultat från projektet

”Lösningar på alkoholproblem” och en intervju med Jan Blomqvist har presenterats på webbsidan www.suntliv.nu, en webbplats om arbetsliv och hälsa för kommuner och landsting.

5. Nationellt och internationellt samarbete

Flera av SoRADs forskare har varit engagerade i olika former av samarbete med såväl nationella som internationella forskningsprojekt. På *nationell* nivå sker genom professor Romelsjö's affiliering vid Karolinska Institutet (KI) ett organiserat samarbete med ett antal projekt förlagda till detta institut, bl.a. projekten Betydelsen av psykosociala respektive genetiska faktorer för narkotikamissbruk och alkoholmissbruk och ”*The change in Sweden's restrictive substitution treatment policy 2000-2005 – impact on mortality and morbidity?*” Romelsjö har dessutom ett eget projekt med medel från FAS förvaltade av KI, nämligen ”Risk- och skyddsfaktorer för riskbruk av alkohol, narkotikamissbruk och asocialt beteende hos ungdomar i ett longitudinellt perspektiv”.

SoRAD leder också *Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning (Sonad)*. Ett av SoRADs verksamhetsmål är att utgöra en plattform för tvärvetenskapliga forskarnätverk och kollaborativa studier i Sverige. Med utgångspunkten att utgöra en plattform för möten mellan företrädare för olika ämnesinriktningar inom den samhällsvetenskapliga alkohol- och drogforskningen samt mellan forskare på olika nivåer, både yngre och mer erfarna, bildades forskarnätverket Sonad 2004 med stöd av nätverksbidrag från FAS. Två nätverksmöten arrangerades under 2005 och ett 2006. Det fjärde mötet ägde rum i Örebro 2007 under det övergripande temat *Tvångsvård och behandling*.

Medarbetare vid SoRAD har också haft olika nationella uppdrag i anslutning till sina respektive forskningsområden. Gästprofessor Kerstin Stenius är således medlem av den etiska kommittén vid Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Stakes, Finland, samt medlem av finska Finansministeriets arbetsgrupp för hörande av medborgarorganisationer inom centralförvaltningen, och professor Jan Blomqvist är vetenskapligt råd i missbruksfrågor vid Socialstyrelsen.

Några av SoRADs forskningsprojekt har också en *internationell* koppling. Ett särskilt nordiskt perspektiv finns i ”*Whose drinking changes how much when liquor taxes fall? Effects of tax cuts?*”, under ledning av professor Robin Room. Syftet är att studera vilka effekter skattesänkningen på alkohol i Danmark och Finland haft på alkoholkonsumtionen och de alkoholrelaterade problemen. Flera nordiska forskare ingår i projektet, liksom några internationella experter från andra länder. Inom projektet ”Lösningar på alkoholproblem”, lett av professor Jan Blomqvist, har samarbete skett med ass. prof. John Cunningham vid Centre for Addiction and Mental Health i Toronto, medan projektet ”Rehabiliteringens sociala kontext”, också lett av professor Blomqvist, ingår i det internationella forskningskonsortiet *Images and concepts of addiction*, med placering i Helsingfors (huvudansvarig prof. Pekka Sulkunen) och med medarbetare från Finland, Sverige, Ryssland, Frankrike, Tyskland och Kanada. Professor Jukka Törrönen leder tillsammans med Christoffer Tigerstedt vid Stakes i Helsingfors, projektet ”Alkoholkultur i förändring” där utvecklingen i Finland, Sverige och Italien analyseras och jämförs. Professor Börje Olsson leder det nordiska ”Restaurangprojektet” där olika frågor kring alkohol och restauranger studeras samt är projektansvarig för den nordiska delen av EU-projektet ”*Models of good practice in drug treatment in Europe*”. Slutligen kan nämnas projektet ”*A comparative study of treatment systems in Stockholm county, Sweden, and Contra Costa county, California, USA*” som leds

av gästprofessor Kerstin Stenius i samarbete med professor Constance Weisner vid the University of California i San Francisco.

Internationell samverkan sker också i andra former. Såväl Kerstin Stenius som Robin Room är editors för vetenskapliga tidskrifter, *Nordisk Alkohol- och narkotikatidskrift* respektive *Contemporary Drug Problems* medan Anders Romelsjö är medlem av editorial advisory Board för *Addiction* och assistant editor i *Alcohol & Alcoholism* samt i *Journal of Substance Abuse*. Kerstin Stenius är för närvarande president i *The Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol*, medan Börje Olsson och Mats Ramstedt ingår i organisationens *Coordinating Committee*. Stenius har dessutom som redaktör samarbetat med *African Journal of Drug and Alcohol Studies*. Börje Olsson är svensk representant i den s.k. *Research Platform* vid Pompidougruppen inom Europarådet. Jessica Storbjörk har under året deltagit som expert i det Sida-finansierade projektet "*Street children in Azerbaijan*", vilket genomförs i Baku av The State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan, (SSCAZ) i samarbete med Statistiska centralbyråns (SCB) enhet International Consulting Office (ICO).

Under året har SoRAD vidare aktivt medverkat som partner i fyra forskningsansökningar till EU; "*Public Health Interventions To Reduce The Harm Done By Alcohol*", "*Standardizing Measurement of Alcohol Related Troubles*", "*Alcohol consumption among minority communities in eight EC countries: Patterns, harms, help-seeking and culture*" och "*A comparative Analysis of Research into Illicit Drugs in the European Union*". Beslut om anslag har ännu inte fattats om de tre första projekten. Det fjärde har beviljats medel och arbetet beräknas starta under våren 2008.

Bilaga 1

Budget

Beviljade forskningsmedel 2007

Fakultetsmedel (Stockholms universitet)	2 700 000
Basstöd (FAS)	3 394 500
Monitoringprojekt (RK)	4 070 000
Center of Excellence (FAS)	1 605 500
Post-doc Mats Ramstedt, (FAS)	*
Alkohol i öst (FAS)	885 000
SONAD nätverk (FAS)	136 000
Effects of major changes in ... (NIAAA)	1 870 000
Alcohol consumption & mortality (NIAAA)	715 479
Lokal missbrukarvårdspolitik (SiS)	143 000
Utvärdering av vårdkedjeprojektet (SiS)	159 335
Komparativ studie, Sverige-Californien (SIS)	600 000
Efterbehandling (SRA)	130 000
Vad är vård? (FAS)	816 666
Sprutbytesprogrammet (MOB)	150 000
Alkohol- & drogförebyggande insatser...(StoStad)	224 740
Alkoholprevention i arbetslivet (IOGT)	576 959
More Treat (EU)	426 000
Studie om bedömningsinstruments användning (SOS)	140 000
Uppföljning samordnare (Alkoholkommittén)	150 000
5-årsuppföljning (BCS)	412 000
Utvärdering samordnare (Länsstyrelsen)	150 000
Utvärdering samordnare (SOS)	150 000
Internet and poker (FHI)	450 450
Alkohol & informell social kontroll...(SRA)	80 000
Changes I culture (NAD)	150 000
Färingsöprojektet (FAS)	951 955
Alkoholproblem, hjälperfarenheter & förändring. (FAS)	335 394
Individen i fokus (StoStad)	200 979
5-årsuppföljning (StoStad)	200 000
Work-shop (VR)	50 000
Rehabiliteringens sociala context (VR)	230 159
Analys av data (BCS)	110 000
Försvarsmaktens drogpreventiva verksamhet (FM)	125 189
* fortsatt arbete med medel från föregående år	
Totalt	22 288 326

Finansiärer, 2007

FAS: *Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap*, Swedish Council for Working Life and Social Research

RK: *Regeringskansliet, Socialdepartementet*

FHI: *Statens folkhälsoinstitut*, National Public Health Institute

Fm: *Försvarsmakten*, Swedish Armed Forces

MOB: *Mobilisering mot narkotika*, National Drug Policy Coordinator

NIAAA: *U.S. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism*, National Institutes of Health

SiS: *Statens institutionsstyrelse*, National Board of Institutional Care

BCS: *Beroendecentrum*

VR: *Vetenskapsrådet*

NAD: *Nordic Council for Alcohol & Drug Research*

SOS: *Socialstyrelsen*

Bokslut 2007

INTÄKTER	
Fakultetsanslag (SU)	2 709 764
Basbidrag (FAS)	3 394 500
Övriga externa bidrag	12 863 593
Övriga externa intäkter	1 493 374
Interna intäkter	4 086 268
SUMMA INTÄKTER	24 547 499
KOSTNADER	
Personalkostnader	10 594 242
Lokalkostnader	1 924 948
Övriga driftkostnader*	4 446 175
Overheadfaktura (SU)	2 282 844
Avlyft	4 067 908
SUMMA KOSTNADER	23 542 604
Överskott	1 004 895

* Inkluderar 3 532 349 för konsultarvode för fältundersökningar

Bilaga 2

Styrelse

SoRAD leds av en extern styrelse och en föreståndare. Styrelsen har under 2007 bestått av:
Professor Rune Premfors, styrelsens ordförande, Score, Stockholms universitet
Professor Anders Bergmark, Socialt arbete, Stockholms universitet
Universitetslektor Gunnel Hensing, Avd för socialmedicin, Göteborgs universitet
Lektor Leili Laanemets, Hälsa och samhälle, Malmö högskola
F.d. överdirektör Jakob Lindberg
Professor Thor Norström, SOFI, Stockholms universitet
F.d. riksdagsledamot Gabriel Romanus
Professor Börje Olsson, SoRAD, Stockholms universitet
Doktorand Jonas Landberg, personalrepresentant SoRAD, Stockholms universitet

Bilaga 3

Personal

Personer anställda på SoRAD i december 2007:

Jan Blomqvist, professor, stf. föreståndare
Eckart Kühnhorn, professor (emeritus)
Börje Olsson, professor, föreståndare
Anders Romelsjö, professor, halvtid
Robin Room, professor, deltid (5 %)
Kerstin Stenius, gästprofessor (25 %)
Jukka Törrönen, professor
Maria Abrahamson, docent (deltid)
Mats Ramstedt, docent
Kalle Tryggvesson, FD
Johan Edman, FD
Ulrika Boman, forskningsassistent
Irja Christophs, forskningsassistent
Barbro Engdahl, forskningsassistent
Antonina Eriksson, forskningsassistent
Mimmi Eriksson, doktorand, sociologi
Hjördis Gustafsson, forskningsassistent,
Nina-Katri Gustafsson, doktorand, sociologi
Jonas Landberg, doktorand, sociologi
Marika Lövström, forskningsassistent
Tove Axelsson Sohlberg, forskningsassistent
Bo Sandberg, forskningsassistent
Jessica Storbjörk, doktorand, sociologi
Johan Svensson, forskningsassistent
Jenny Cisneros Örnberg, doktorand, statsvetenskap
Sharon Sznitman Rödner, doktorand, sociologi
Christel Hopkins Andersson, byrådirektör

Bilaga 4: Forskningsprojekt med medel förvaltade av SoRAD under 2007

Tema - konsumtion, skadeverkningar och normer

Projekttitel: Who's drinking changes how much when liquor taxes fall? Effects of tax cuts (Effects of major changes in alcohol availability) / Nordic tax study

Projektledare:

Prof. Robin Room (Turning Point Alcohol and Drug Centre, Melbourne och SoRAD)

Övriga medarbetare:

Pia Mäkelä – projektledare för Finland (STAKES, Finland), Kim Bloomfield – projektledare för Danmark (University of Southern Denmark), Nina-Katri Gustafsson – datakoordinator, forskare i Sverige, Phillip Cook, Gerhard Gmel, Ulrike Grittner, Petri Huhtanen, Thor Norström, Mats Ramstedt, Jürgen Rehm, Ingeborg Rossow, Matthias Wicki, Esa Österberg,

Samarbete:

STAKES, Finland; University of Southern Denmark, Denmark; SIPA, Schweiz, m.fl.

Finansiär:

Nordic Research Councils for the Humanities and the Social Sciences (NOS-HS), US National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA), Systembolaget, Nordic Council for Alcohol and Drug Research (NAD), Centre for addiction and mental health (CAMH), Duke University (Department of Economics), Systembolaget

Projektets start- respektive sluttid:

2003-

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet är att studera vilka effekter skattesänkningen i Danmark fick på alkoholkonsumtionen och de alkoholrelaterade problemen i Danmark och Södra Sverige, samt vilken effekt motsvarande skattesänkning i Finland hade där; detta i samband med att även införselkvoterna höjdes i dessa tre länder strax efteråt. För Sveriges del har telefonintervjuer inom ramen för monitoring-projektet gjorts med individer boende i södra och norra delarna av Sverige under hösten 2003-2006. Med urvalet som intervjuades under 2003 gjordes dessutom återintervjuer fram till och med 2006. Kombinationen av nya urval och longitudinella data gjorde det möjligt att studera effekterna av förändringarna både på aggregerad och på individuell nivå. I Danmark samlades data in på liknande sätt, medan man i Finland

sände ut postenkäter. Alkoholkonsumtionen mättes med en dryckesspecifik kvantitet-frekvensskala och frågor om alkoholrelaterade problem hämtades bland annat från AUDIT-formuläret. Utöver detta ställdes även frågor om dryckesmönster, rumslig kontext, resandeförsel, attityden till alkohol och sociodemografiska frågor. Ett flertal kvantitativa metoder användes inom projektet; paneldata har bl.a. analyserats med hjälp av GEE (Generalized Estimating Equations) och trajektoranalyser.

Verksamhet under 2007:

Arbetet under året har huvudsakligen ägnats åt analyser av det omfattande datamaterialet, presentation av preliminära resultat på olika konferenser samt författande av rapporter.

Publikationer under 2007 (av medarbetare knutna till SoRAD):

Gustafsson, N-K: "Alcohol consumption in southern Sweden before and after major changes in availability of cheap alcohol", presented at the Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary, 4-8 June, 2007.

Gustafsson, N-K: "Alcohol consumption in southern Sweden before and after major changes in availability of cheap alcohol", presented at the Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary, 4-8 June, 2007.

Gustafsson, N-K: "Effects on Alcohol-related Problems in South of Sweden due to increased availability of cheap spirits from Denmark", presented at the ICAA Jubilee Conference – 50th International ICAA Conference on Dependencies, Stockholm, Sweden, 10-15 June, 2007.

K. Bloomfield, U. Grittner, N.-K. Gustafsson, "Changes in alcohol consumption in Denmark after tax decreases in spirits", presented at the Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary, 4-8 June, 2007.

R. Room, E. Österberg, M. Ramstedt, J. Rehm, "Towards a general model for explaining stasis and change in alcohol consumption", presented at the Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary, 4-8 June, 2007.

Room, R., Gustafsson, N.-K. (submitted). Contexts of drinking in different Nordic areas, and the effects on them of changes in availability.

Room, R., Österberg, E., Ramstedt, M., Rehm, J.T. (submitted). Towards a general model for explaining change and stasis in alcohol consumption.

Wicki, M., Gustafsson, N.-K., Mäkelä, P., Gmel, G. (in press). Dimensionality of drinking consequences – Cross-cultural comparability and stability over time. *Addiction Research & Theory Journal*.

Projekttitel: Alkohol i Östeuropa – ett folkhälsoperspektiv

Projektledare:

Thor Norström

Övriga medarbetare:

Mats Ramstedt, Jonas Landberg, Elin Bye, Robin Room, Ingeborg Rossow

Finansiär:

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS)

Projektets start- respektive sluttid:

2004-2009

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

I detta projekt studeras sambandet mellan alkoholkonsumtion och olika former av alkoholrelaterad dödlighet på befolkningsnivå i ett flertal Östeuropeiska länder. Analyserna genomförs med samma metodologi (tidsserieanalys) som använts i studier av Västeuropa och Nordamerika vilket möjliggör internationella jämförelser av resultaten. Den grundläggande hypotesen är att sambanden i Östeuropa är minst lika starka som i Norden på grund av likheter i dryckesmönster.

Verksamhet under 2007:

Resultat från projektet har under 2007 presenterats på två internationella konferenser. Jonas Landberg och Mats Ramstedt var i mars tillsammans med ett 10-tal andra nordiska alkoholforskare inbjudna till en konferens i Moskva på temat alkoholpolitiska möjligheter i Ryssland och presenterade där preliminära resultat för hela projektet. Vidare presenterade Mats Ramstedt i juni en artikel om sambandet mellan alkoholkonsumtion och dödlighet i hjärt- och kärlsjukdomar i Ryssland på en alkoholforskningskonferens i Budapest. Utöver tre publicerade eller accepterade artiklar har ytterligare två arbeten skrivits av Jonas Landberg respektive Mats Ramstedt vilka har skickats in till vetenskapliga tidskrifter.

Publikationer under 2007:

Bye, E. (kommande) Alcohol and Homicide in Eastern Europe: A Time Series Analysis of Six Countries, *Homicide Studies* 2008: 12: 7-27. Accepterad 2007.

Landberg, J. (kommande) Alcohol and suicide in Eastern Europe. *Drug and Alcohol Review* 2008: 27(4). Accepterad 2007.

Ramstedt, M. (2007) Population drinking and liver cirrhosis mortality - is there a link in Eastern Europe? *Addiction*, 101, 330-338.

Projekttitel: Monitor-projektet

Projektledare:

Mats Ramstedt.

Övriga medarbetare:

Tove Axelsson Sohlberg, Ulrika Boman, Klara Hradilova-Selin, Johan Svensson.

Finansiär:

Socialdepartementet

Projektets start- respektive sluttid:

Löpande

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Huvudsyftet med projektet är att följa förändringar i alkoholkonsumtionen och dess olika delmängder i Sverige. Speciell fokus ligger på oregistrerad alkohol som samlas in i en löpande frågeundersökning där 1500 svenskar intervjuas varje månad. Dessa uppgifter läggs till den registrerade alkoholförsäljningen och tillsammans utgör dessa en skattning av den faktiska totala alkoholkonsumtionen i Sverige. Denna totalskattning såväl som specifika delmängder redovisas på SoRADs hemsida (www.sorad.su.se) och siffrorna uppdateras varje kvartal. Motsvarande beräkningar av tobakskonsumtion genomförs också i projektet sedan 2003. Dessutom görs ett flertal specialanalyser, t.ex. om vilka grupper som konsumerar och köper olika former av oregistrerad alkohol, det temporala dryckesmönstret i Sverige och förekomsten av problem och dryckesmönster i olika delar av befolkningen.

Verksamhet under 2007:

Utöver den löpande verksamheten och uppdateringen av alkoholstatistiken på hemsidan har resultat från Monitor-projektet presenterats vid ett antal seminarier och konferenser under året. Stor uppmärksamhet har ägnats utvecklingen av alkoholinförsl och smuggling och speciellt det faktum att en nedgång noterades för 2006. Debatten om detta resultat föranledde bl.a. att Mats Ramstedt och Johan Svensson skrev ett inlägg i tidskriften Nordisk Alkohol- och narkotikatidskrift (NAT, nr 5 2007). Två SoRAD-rapporter har publicerats under året, en gemensam årsrapport med fokus på alkoholutvecklingen fram till 2006 och en rapport med Johan Svensson som huvudförfattare innehållande fördjupade analyser av alkoholsmugglingens aktuella utveckling. Resultat av en analys av Thor Norström och Mats Ramstedt utifrån frågeställningen om sambandet mellan konsumtion och skador skiljer sig mellan registrerad och oregistrerad konsumtion, har presenterats vid KBS-mötet i Budapest och en artikel är inskickat till en tidskrift. Data från Monitorprojektet används även som underlag i rapporter producerade utanför SoRAD, t.ex. i en uppmärksam internationell

forskarrapport om konsekvenserna av ett eventuellt borttagande av Systembolagets försäljningsmonopol (Holder, H, m fl. 2007).

Publikationer under 2007:

Ramstedt, M. & Svensson, J. (2007) Att skatta införsel av alkohol till Sverige – Ingen akademisk fråga? *Nordisk Alkohol- och Narkotikatidskrift* 24, 534- 537.

Boman, U., Hradilova-Selin, K, Ramstedt, M., Svensson, J. (2007). *Alkoholkonsumtionen i Sverige fram till år 2006*. (SoRAD Rapportserie, nr 48). Stockholm: Stockholms universitet, SoRAD.

Svensson, J., & Hradilova Selin, K. (2007). *Alkoholsmugglingen i Sverige 2002-2006*. (SoRAD Rapportserie, nr 49). Stockholm: Stockholms universitet, SoRAD.

Projekttitel: Alcohol consumption and mortality in the US 1950-2002

Projektledare:

William Kerr (USA)

Övriga medarbetare:

Mats Ramstedt, Thor Norström, Jonas Landberg

Finansiär:

National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA).

Projektets start- respektive sluttid:

2005-2009

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

I detta projekt som är ett samarbete mellan Alcohol Research Group (ARG) i Berkely, USA, och SoRAD, analyseras alkoholkonsumtion och alkoholrelaterad dödlighet i USA och dess delstater. Medarbetare från SoRAD är främst inblandade i tidsserieanalyser av sambandet mellan konsumtion och dödlighet för perioden 1950-2002.

Verksamhet under 2007:

Under 2007 har ett arbete om alkoholkonsumtion och totaldödlighet skrivet av Thor Norström accepterats för publicering. Ett annat manus om konsumtion och dödsolyckor av Mats Ramstedt har skickats in till tidskrift och har också presenterats på en internationell konferens i Stockholm i juni. Vidare har ett ytterligare manus om självmord och alkohol färdigställts av Jonas Landberg som tillsammans med Thor Norström planerar en komparativ studie om kopplingen alkohol och mord i USA och Ryssland. Nya data för olika delstater har tagits fram under året och preliminära analyser har gjorts.

Publikationer under 2007:

Norström, T. (in press) Alcohol consumption and all-cause mortality in the United States, 1950-2002. *Contemporary Drug Problems* (accepterad 2007).

Projekttitel: Nätpokerspelandet i Sverige

Projektledare:

Kalle Tryggvesson

Finansiär:

FHI

Projektets start- respektive sluttid:

2006-12-01-2007-06-30

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet med studien var att studera omfattning, utveckling och karaktär på nätpokerspelandet i Sverige 2006. Ökar spelandet? Vem är det som spela? Upplever de mer spelrelaterade problem än de som inte spelar nätpoker? Ett antal frågor om spelvanor lades till SoRADS månatliga monitoringundersökning. Svar från 16500 personer har analyserats med kvantitativa metoder.

Verksamhet under 2007:

Bearbetning av data samt slutförande av rapport.

Publikationer under 2007:

Nätpokerspelandet i Sverige – omfattning, utveckling och karaktär 2006. SoRAD rapport nr 43, 3007.

Tema - policy och policyeffekter

Projekttitel: *The Europeanization of Swedish alcohol policy*

Projektledare:

Ulrika Mörth, Robin Room

Övriga medarbetare:

Jenny Cisneros Örnberg

Finansiärer:

Statsvetenskapliga institutionen, SoRAD

Projektets start- respektive sluttid:

Ht 2003 – Vt 2009

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Doktorandprojekt som kommer att redovisas som en avhandling i Statsvetenskap på Stockholms universitet under 2009. Syftet med studien är att undersöka de förändringar som skett i svensk, och i viss mån nordisk, alkoholpolitik sedan EU inträdet samt hur Sverige som medlemsland har agerat på EU nivå i denna fråga.

Verksamhet under 2007:

Färdigställande utav av två av avhandlingens fyra artiklar.

Publikationer under 2007:

Cisneros Örnberg, Jenny; Ólafsdóttir, Hildigunnur, Hur sälja alkohol? Nordiska alkoholmonopol i en tid av förändring. *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift* 4, 2007.

Projekttitel: Alkoholprevention i arbetslivet – vilka möjligheter finns och vilka effekter/resultat ger preventiva insatser på arbetsplatse

Projektledare:

Börje Olsson

Övriga medarbetare:

Mimmi Eriksson

Finansiär:

SoRAD, IOGT-NTO, Socialstyrelsen, Stiftelsen Ansvar för Framtiden

Projektets start- respektive sluttid:

2006-07-01 till och med 2009-09-12

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet syftar till att studera och mäta effekterna av alkoholpreventiva insatser riktade till anställda på olika två företag och en kommun. Studien har ett kvasi-experimentellt upplägg där jämförelsegrupper kommer att användas för att kunna mäta eventuella förändringar. Mätningarna kommer att bestå av för- och eftermätningar som syftar till att identifiera riskbruk av alkohol och se om det kan komma att minska genom den förebyggande utbildningen. Vidare kommer den kvantitativa delen kompletteras med kvalitativa intervjuer med både personal och anställda om hur de påverkats av utbildningen och vad de ansåg om den (anställda) samt hur och varför preventionsinsatsen blev möjlig (ansvariga).

Verksamhet under 2007:

Genomförande av en utbildning till anställda på ett av företagen, samt genomförande av en utbildning till personalansvariga på ett annat företag. Datainsamling: förmätning av kontrollgrupp, uppföljande enkät efter genomförd preventionsinsats. Grundläggande kvantitativa analyser av datamaterial inför de fyra informella rapporter till de deltagande företagen som har producerats. Vidare planering/revidering av projektets upplägg.

Projekttitel: Alkohol- och drogförebyggande insatser bland studenter.

Projektledare:

Antonina Eriksson

Övriga medarbetare:

Leena Hämäläinen, socialsekreterare Socialtjänsten Östermalms stadsdelsförvaltning. Referensgrupp: Anna-Lena Christensson, programchef Socialtjänsten Östermalms stadsdelsförvaltning, Jan Rönnberg, enhetschef vuxenheten Östermalms stadsdelsförvaltning, Eliza Cedervall, företagssköterska Studenthälsan, Malin Eklund, verksamhetschef Studenthälsan, leg. psykolog och Sverker Hybinette, företagsläkare Studenthälsan.

Finansiär:

Länsstyrelsen

Projektets start- respektive sluttid:

2006-11-01 till och med 2007-07-30.

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet var att kartlägga verksamheten kring alkoholhantering i studentmiljö på Stockholms universitet. I första hand avseende organisation kring alkoholserving på studentpubarna, policyfrågor, dryckesvanor bland studenter, omfattning av problem relaterade till alkohol inom Östermalms stadsdels olika former av vård inklusive Studenthälsans verksamhet samt polisinsatser. Övergripande målsättningar var även att skapa underlag för en ny ansökan om medel till nytt projekt, samt ge ökad kunskap och förbättrad samverkan mellan Stockholms universitet, Studenthälsan och Östermalms stadsdelsförvaltning liksom att utreda behovet av ytterligare stöd och riktlinjer gällande ansvarsfull alkoholserving i studentmiljöerna.

Genomförandet har skett i form av research på aktuella hemsidor på Internet, telefonintervjuer, möten och personliga intervjuer med aktuella aktörer, sammanställning av skrivet material såsom verksamhetsrapporter, annan dokumentation samt litteratur. Centralt för kartläggningen har varit personliga intervjuer med nyckelpersoner inom pubverksamheten på universitetet. Därtill genomfördes observationer i samband med festtillfällen på pubarna.

Verksamhet under 2007:

Insamlande av datamaterial samt författande av slutrapport.

Publikationer under 2007:

Eriksson, A. och Hämäläinen, L. *Alkoholservering i Studentmiljö – En kartläggning av alkoholhanteringen vid Stockholms universitet*. Universitetservice AB, 2007.

Projekttitel: Utvärdering av de nationella drogsamordnarna

Projektledare:

Anders Romelsjö

Övriga medarbetare:

Barbro Engdahl

Finansiär:

Alkoholkommittén

Projektets start- respektive sluttid:

2007

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Att analysera de nationella drogsamordnarnas arbete våren 2007 jämfört med 2003 Dataunderlag: Nationell enkätundersökning av Alkoholkommittén och SIFO, samt rapport från liknande studie 2003 och 2005

Verksamhet under 2007:

Analys av data och skrivande av slutrapport.

Publikationer under 2007:

Kartläggning av de kommunala samordnarnas arbete 2003-2007 - en komparativ studie över tid av det förebyggande arbetet. Alkoholkommittén.

Projekttitel: Evaluation of the implementation and impact of alcohol and drug prevention programs in the 18 districts in Stockholm (ESAPP II).

Projektledare:

Anders Romelsjö

Övriga medarbetare:

Barbro Engdahl

Finansiär:

Preventionscentrum Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholms län

Projektets start- respektive sluttid:

höst 2007- jan 2008.

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet med projektet är att analysera om det finns samband mellan kvaliteten i det förebyggande arbetet i Stockholm stad och en minskning av alkohol- och drogrelaterade problem och att studera hur pass integrerat det förebyggande arbetet är i stadsdelarnas verksamhet.

Verksamheten studeras via samordnares verksamhetsberättelser och som utfall används en enkätstudie, Stockholmsenkäten, där ungdomar i åk 9 och åk 2 på gymnasiet svarar på frågor om alkohol och droger. Analysen sker dels genom en mätning av korrelation mellan verksamhet i respektive stadsdel och de procentuella förändringar som har skett i ungdomars alkohol- och drogvvanor mellan 2002 och 2006. Integration av verksamheten mäts genom en enkät till stadsdelsdirektörerna i Stockholm stad, varifrån mönster och förändringar studeras i förhållande till en liknande enkät år 2003.

Verksamhet under 2007:

Datainsamling och statistisk analys.

Projekttitel: Alkoholkultur i förändring?

Projektledare:

Professor Jukka Törrönen

Övriga medarbetare:

Sverige: Maria Abrahamson, Karin H. Bergmark, Alexandra Bogren, Antonina Eriksson, Börje Olsson

Finland: Janne Härkönen, Inka Juslin, Heli Mustonen, Pia Mäkelä, Jenni Simonen, Christoffer

Tigerstedt

Italien: Franca Baccaria, Franco Prina, Sara Rolando.

Finansiär:

Finlands vetenskapsakademi, NAD, FAS

Projektets start- respektive sluttid:

2007-2012

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Sverige, tidigare beskrivet som tydlig ”spritkultur”, har blivit svårare att lokalisera på den alkoholpolitiska kartan – benämningen ”tidigare spritdominerad alkoholkultur” är tveksam. Denna studie har som huvudsakligt syfte att analysera om och hur alkoholkulturen har förändrats under senare decennier. Projektet avser fortsätta och utveckla Sveriges tradition av alkoholvaneundersökningar, samt korrigera avsaknaden av studier som kombinerar de ömsesidigt berikande men delvis motsägande resultat som kvantitativt respektive kvalitativt inriktad forskning genererat. Detta sker genom att både kvantitativa och kvalitativa data används för jämförelser över tid och mellan länder. Alkoholkulturen studeras i ungdomsgenerationer från olika tidsperioder vilket möjliggör identifiering av förändringar i dryckeskulturen över lång tid, på aggregerad nivå och i olika grupper. Den kvantitativa studien analyserar konsumtionsmönster, vanor och kultur genom surveys (1979-2003). I fokus står dryckessituation och kontext, konsekvenser av och attityder till drickande och rus. Den kvalitativa studien fokuserar på de formativa ungdomsåren genom textanalyser, intervjuer och analyser av dryckesvanor i självbiografiska och fokusgruppsdata. Kvantitativa och kvalitativa resultat jämförs med finska och italienska studier.

Verksamhet under 2007:

Insamlande av texter om alkohol från 1960-talet och fram till idag i Sverige och Finland. Planering av och insamlande av fokusgruppsdata i Sverige, Finland och Italien. Planering av datainsamling av självbiografiska texter i Sverige, Finland och Italien. Planering av de kvantitativa studierna i Sverige och Finland.

Publikationer under 2007:

Miten nuoret aikuiset säätelevät humalajuomistaan? [How young adults regulate their drinking for drunkenness?]. In *Nuoret ja alkoholi* [*Young people and alcohol*]. Ed. by Christoffer Tigerstedt. Alkoholi- ja huumeutkijain seura. Helsinki, 2007.

Tigerstedt, C & Törrönen, J (2007). Are Finnish drinking habits changing? In search of a cultural approach. *Addiction Research & Theory* 15: 5.

Tigerstedt, C & Törrönen, J (2007). Comparative research strategies and changes in drinking cultures. SoRAD. Forskningrapport nr 45.

Projekttitel: Restauranger, alkoholkulturer och alkoholpolitik

Projektledare:

Professor Börje Olsson

Övriga medarbetare:

Antonina Eriksson, Jukka Törrönen

Finansiär:

NAD.

Projektets start-respektive sluttid:

2003- 2008

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Att tillsammans med olika nordiska forskare författa en antologi om restauranger, alkoholkulturer och alkoholpolitik. Frågorna belyses såväl historiskt som i ett samtidsperspektiv. Antologin kommer att utges i NAD: s publikationsserie.

Verksamhet under 2007:

Ett möte med författarna på SoRAD där upplägget på boken planerades. Författande av delkapitel.

Publikationer under 2007:

Törrönen, J & Maunu, A (2007). Light transgressions and heavy sociability: Alcohol in young adult Finns' narratives of a night out. *Addiction Research & Theory* 15: 4, 365-381.

Törrönen, J & Maunu, A (2007). Whilst it's red wine with beef, it's booze with a cruise! Genres and gendered regulation of drinking situations in diaries. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. English Edition 24: 2, 177-199.

Projekttitel: Literature review on the effects of drug-related legislation.

Projektledare:

Börje Olsson

Övriga medarbetare:

Sharon Rödner Sznitman och Robin Room

Finansiär:

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)

Projektets start- respektive sluttid:

2006-2007

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet syftar till att analysera den existerande vetenskapliga och den "grå" litteraturen om effekter av narkotikalagstiftning och narkotikapolitik på bruksmönster, sociala och medicinska konsekvenser, narkotikamarknad, etc. Projektet kan delas in i tre delar: (1) en översikt av verkliga och antagna effekter till följd av narkotikalagstiftningen, (2) en bedömning av hur lagstiftning har använts för att forma olika diskurser och social åtgärder på narkotikaområdet, samt (3) en diskussion av metoder för att utvärdera effekter av narkotikalagstiftningen.

Verksamhet under år 2007:

En slutrapport har sammanställts och levererats till EMCDDA.

Publikationer under 2007:

Rödner Sznitman, Sharon, Review of drug policy impact studies.

Projekttitel: Cannabis in Europe: Patterns of use, Problems and Public Health.

Projektledare:

Börje Olsson

Övriga medarbetare:

Sharon Rödner Sznitman, Robin Room

Finansiär:

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)

Projektets start- respektive sluttid:

2005-2007

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet har analyserat den vetenskapliga litteraturen kring olika aspekter av cannabis, t.ex. farmakologi, epidemiologi, effekter och skadeverkningar, politik, prevention och behandling. Ett stort antal svenska och internationella forskare har bidragit som författare till denna "Scientific monograph" Rödner Sznitman, Olsson och Room varit redaktörer.

Verksamhet under år 2007:

Monografen i två tjocka volymer har slutredigerats och kommer att publiceras av EMCDDA under våren 2008.

Projekttitel: Vad är vård? Den svenska narkomanvården som politiskt slagfält, 1968–2000

Projektledare:

Johan Edman

Finansiär:

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS)

Projektets start- respektive sluttid:

2007–2010

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet med projektet är att undersöka vilken sorts narkomanvård som har propagerats och understötts av den svenska staten under åren 1968-2000. Det handlar på en övergripande nivå om vem man från statligt håll har menat ska bli föremål för vårdinsatser, hur man har menat att vården ska bedrivas och vad som har varit vårdens syfte. Den statliga styrningen av narkomanvården undersöks genom en analys av fack- och dagspress, utredningar och riksdagstryck. Undersökningen fokuseras dock på centrala myndigheters och kommuners handläggning av bidragsärenden inom narkomanvården. Projektet tar teoretiskt avstamp i uttrycken för den statliga autonomi och byråkratins starka inflytande över den socialpolitiska utvecklingen som har påvisats i statsvetenskaplig forskning. Förutom den mer generella undersökningen av narkomanvårdens historia och vårdideologiska utveckling, kommer projektet därför också att bidra till en problematisering av tidigare forskning om statliga styrambitioner.

Verksamhet under 2007:

Årets första nio månader har främst ägnats åt insamling och bearbetning av källmaterial. Från och med oktober 2007 och fram till sommaren 2008 har projektledaren varit till 80 % föräldraledig. Ingenting har ännu publicerats från projektet.

Tema - missbruk, samhällsreaktioner och återhämtningsprocesser

Projekttitel: "Mot en bättre missbrukarvård? Om konsekvenser av kravet på evidens-basering och de nationella riktlinjerna för missbrukarvården i fyra organisationer med olika förutsättningar"

Projektledare:

Maria Abrahamson

Övriga medarbetare:

J an Blomqvist (vetenskaplig rådgivare), Irja Christophs och Antonina Eriksson (forskningsassistenter)

Finansiär:

Stockholms stad och Mobilisering mot narkotika

Projektets start- respektive sluttid:

Våren 2007 och t.o.m. 2009.

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet studerar förutsättningar för, olika sätt att implementera samt konsekvenser av kraven på evidensbasering av och de nya nationella riktlinjerna för missbrukarvården. Detta sker genom en jämförelse mellan missbrukarvård bedriven i fyra organisationer med i flera avseenden skilda förutsättningar: kriminalvårdens frivård, den statliga LVM-vården, den kommunala socialtjänsten och den landstingsbaserade beroendevården. Urvalet av organisationer har gjorts med begränsning till mälardalsregionen. Data samlas in genom enkäter, personliga intervjuer och genom uppföljning av implementeringsprocessen i de olika organisationerna via intervjuer med nyckelpersoner samt analys av beslutsunderlag, promemorior, protokoll m.m.

Verksamhet under 2007:

Surveyundersökningar om personalens uppfattningar kring evidensbasering och riktlinjer, samt om nuvarande praktik och arbetssätt har gjorts inom den socialtjänstbaserade missbrukarvården och den landstingsbaserade beroendevården i Stockholms län, samt vid SiS institutioner i Mälardalsregionen. Totalt har dessa undersökningar omfattat drygt 800 personer och svarsfrekvensen har genomgående varit god (mellan 70 och 90 %). Under slutet av året påbörjades en motsvarande survey, riktad till missbruksenheter inom kriminalvårdens frivård i region Stockholm och region Mitt. Personliga halvstrukturerade intervjuer har också genomförts med ett urval chefer inom de tre förstnämnda organisationerna.

Projekttitle: Användning av bedömningsinstrument i missbrukarvården en nationell kartläggning och fallstudier av två län

Projektledare:

Maria Abrahamson och Kalle Tryggvesson

Finansiär:

Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete/Socialstyrelsen

Projektets start- respektive sluttid:

2006-01-10 – 2007-12-20

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet var att kartlägga användningen av strukturerade bedömningsinstrument inom kommunernas socialtjänst, den landstingsbaserade beroendevården och hem för vård och boende avseende såväl vuxna som unga missbrukare samt att genom fallstudier av två län med olika intensitet i användningen av bedömningsinstrument ge en fördjupad bild av hur användningen ser ut lokalt och ge en förståelse för problemen runt det. Kvantitativa enkäter har skickats ut till landets alla kommuner och landsting samt alla HVB-hem. Kvalitativa intervjuer har genomförts på olika nivåer i 3 olika kommuner.

Verksamhet under 2007:

Datainsamling och databearbetning samt slutförande av rapport.

Publikationer under 2007:

Rapporten ”Användning av bedömningsinstrument i missbrukarvården - en nationell kartläggning och fallstudier av två län slutfördes. Socialstyrelsen (kommande).

Projekttitel: Lösningar på alkoholproblem – betydelsen av behandling och andra inflytanden.

Projektledare:

Jan Blomqvist

Övriga medarbetare:

John Cunningham, CAMH, Toronto, Lisa Wallander, Sociologiska institutionen, Lina Collin, FoU-enheten, Stockholm.

Finansiär:

Riksbankens Jubileumsfond

Projektets start- respektive sluttid:

Startade vid FoU-enheten i Stockholm år 2002 (överfört till SoRAD i samband med projektledarens anställning 2006). Avslutat 2007.

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet har syftat till att identifiera olika mönster för förändring av problematiska alkoholvanor, samt till att analysera prevalens och prediktorer för s.k. ”sjävläkning” från högkonsumtion, problemkonsumtion respektive beroende av alkohol. Datamaterialet har utgjorts av telefonintervjuer med ett representativt befolkningsurval om ca 3000 personer

Verksamhet under 2007:

Slutförande av analyser och författande av slutrapport från projektet.

Publikationer under 2007:

Blomqvist, J., Cunningham, J., Wallander, L. & Collin, L. (2007) Att förbättra sina alkoholvanor. Om olika mönster för förändring och om vad vården betyder. Stockholms universitet: SoRAD – Forskningsrapport nr 42 och FoU-enheten, Stockholm: FoU-rapport 2007:5

Cunningham, J., Blomqvist, J. & Cordingley, J. (2007) Beliefs about drinking problems: Results from a general population telephone survey. *Addictive Behaviors*, 32 (1), 166-169.

Projekttitel: Rehabiliteringens sociala kontext. Uppfattningar om missbruk och beroende i befolkningen och i olika professionella grupper

Projektledare:

Jan Blomqvist

Övriga medarbetare:

Irja Christophs

Finansiär:

Vetenskapsrådet

Projektets start- respektive sluttid:

Projektet startade vid FoU-enheten i Stockholm år 2005 (överfört till SoRAD i samband med projektledarens anställning 2006). Avslutat under 2007 (viss rapportering återstår).

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Syftet har varit att studera de ”styrande bilder” av olika slag av missbruk och beroende och av möjligheterna att ta sig ur sådana problem, som påverkar lekmäns och professionellas sätt att förhålla sig till människor med sådana problem. Datamaterialet har utgjorts av enkäter, dels till ett representativt befolkningsurval om ca 2000 personer, dels till tre urval av professionella (ca 200 personer vardera) inom olika former av missbrukarvård (socialtjänsten, landstingets beroendevård, kriminalvårdens frivård).

Verksamhet under 2007:

Slutförande av datainsamling, analysarbete samt preliminär rapportering (konferenspresentationer samt två utkast till artiklar som kommer att insändas till vetenskapliga tidskrifter under 2008)

Publikationer under 2007:

Blomqvist, J. (2007) The social context of recovery from addiction. Presentation vid "Images and concepts of addiction"; 1st Consortium Meeting; Helsinki, 15-16 March 2007

Blomqvist, J. (2007) Bruk, missbruk och bemötande: Om olika sociala bilder av rusmedelsproblem och deras konsekvenser. Presentation vid "Images and concepts of addiction"; 2nd Consortium Meeting; Helsinki, 12-14 November 2007

Blomqvist, J. (2007) Models of helping and coping: Alcohol and drug problems in Sweden in a historical perspective. Presentation vid "Images and concepts of addiction"; 2nd Consortium Meeting; Helsinki, 12-14 November 2007

Projekttitel: Alkoholproblem, hjälperfarenheter och förändring (AHF-projektet)

Projektledare:

Jan Blomqvist

Övriga medarbetare:

Irja Christophs

Finansiär:

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS)

Projektets start- respektive sluttid:

Projektet startade år 2002 vid FoU-enheten (överflyttades till SoRAD vid projektledarens anställning 2006). Nuvarande anslag täcker fortsatt arbete under 2008. Nya medel söks för fortsatt uppföljning

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet följer via återkommande enkäter en grupp om 327 tidigare obehandlade personer med alkoholproblem. Syftet är att studera vad som påverkar hjälpsökandet över tid och vad, inklusive olika hjälperfarenheter, som bidrar till förbättrade dryckesvanor. Mer specifika frågor är (a) hur alkoholproblemets svårighetsgrad och karaktär, personfaktorer och olika omgivningsinflytanden påverkar hjälpsökandet; (b) hur samma faktorer inverkar på utfallet av olika hjälpinsatser; (c) vilka faktorer som bidrar till s.k. "självläkning"; samt (d) hur bakgrundsfaktorer, eventuella behandlingsinterventioner och omgivningsinflytanden samspelar i den långsiktiga förändringsprocessen. Insamling av *baselinedata*, samt en ettårsuppföljning och en treårsuppföljning har genomförts och en uppföljning efter sju år planeras.

Verksamhet under 2007:

Analys och rapportering av ettårsdata samt slutförande av insamling av treårsdata.

Publikationer under 2007:

Blomqvist, J. och Christophs, I. (2007) Help-seeking and short-term outcomes among previously untreated problem drinkers (draft)

Projekttitel: Individ i fokus – efter fängelset

Projektansvarig:

Jan Blomqvist

Övriga medarbetare:

Hjördis Gustafsson

Finansiär:

Mobilisering mot narkotika

Projektets start- respektive sluttid:

Projektet, som utgör en fortsättning av en projektutvärdering inom ramen för MoB:s s.k. trestadssatsning, startade vid FoU-enheten 2005 och överfördes till SoRAD vid denna enhets avveckling år 2007. Projektet har avslutats under 2007.

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet har via återkommande intervjuer följt åtta personer med narkotikaproblem, som ingått i samverkansprojektet "Individen i fokus" (samverkan socialtjänst – kriminalvård), från tiden före frigivning från fängelse och under upp till två år efter frigivningen. Syftet har varit att dokumentera hur de intervjuades planer och ambitioner förändrats över tid och vilken roll olika samhällsorgan och andra inflytanden upplevs ha spelat för möjligheten att undvika kriminalitet och missbruk

Verksamhet under 2007:

Slutanalys och rapportering

Publikationer under 2007:

Gustafsson, H. (2007) Efter fängelset: - åtta personer berättar om tiden efter anstaltsvistelse. Stockholms universitet: SoRAD – Forskningsrapport nr 50

Projekttitel: Socialt medborgarskap och lokal missbrukarvård (SOLO). Tvångsvård och alternativa kontroll- och vårdinsatser i svenska och finska kommuner 1935-2000

Projektledare:

Kerstin Stenius

Övriga medarbetare:

Lennart Johansson och Åsa Folkesson, Växjö universitet, Weddig Runquist, Malmö högskola, Anette Malinen, Diakonia socialhögskola, Järvenpää, Finland

Finansiär:

Statens institutionsstyrelse och Stiftelsen för alkoholforskning, Finland

Projektets start- respektive sluttid:

2004-2008

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet analyserar hur man i tre finska och tre svenska kommuner reagerat på tunga missbrukare sedan 1930-talet till idag, med varierande betoning på individens autonomi respektive kollektiva intressen, och strövar till att förklara varför tvångsvården som praxis bevarats i Sverige men inte i Finland. Dataunderlag är klientakter, nämndprotokoll och årsberättelser från kommunerna, samt specialtidsskrifter och tidigare forskning. Dessutom genomfördes vinjettstudier med socialarbetare och politiker år 2004. Akterna och vinjettstudierna analyseras systematiskt för att identifiera utläsande händelser, reaktionsmotiv och mål med reaktionerna samt synen på missbrukarna.

Verksamhet under 2007:

Arbetet på slutrapporten fortsatte under år 2007. Projektet hade tre möten, varav ett i september med kommentatorer till de olika kapitlen. Resultat från projektet presenterades vid KBS Society's möte i Budapest, 8 juni 2007, vid Nordiska historikerdagarna, Reykjavik, 9 augusti, samt vid 10th International Symposium on Substance Abuse Treatment, Oslo, 1 oktober. En ansökan till SiS resulterade i ytterligare anslag för år 2008 för att slutföra arbetet.

Projekttitel: Utvärdering av vårdkedjeprojektet

Projektledare:

Kerstin Stenius

Övriga medarbetare:

Jessica Palm, Jessica Storbjörk samt Johannes Fäldt och Lars Oscarsson, Örebro universitet

Finansiär:

Statens institutionsstyrelse

Projektets start- respektive sluttid:

2005-2007

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet var en utvärdering av Vårdkedjeprojektet, vars syfte var att förbättra kontinuiteten och samarbetet inom den svenska tvångsvården av vuxna. Projektet bestod av tre delar: en klassisk programutvärdering (Fäldt), en utvärdering ur klientperspektiv (Storbjörk) och en processutvärdering med ett s.k. översättningsperspektiv (Palm). Dataunderlag utgjordes av skriftliga dokument, en enkät till kommuner och vårdenheter, deltagande observation, intervjuer och registerdata från institutionerna. Analysmetoderna var såväl kvalitativa som kvantitativa.

Verksamhet under 2007:

Datansamlingen slutfördes, materialet analyserades och rapporten färdigställdes.

Projekttitel: A comparative study of treatment systems in Stockholm county, Sweden, and Contra Costa county, California, USA.

Projektledare:

Kerstin Stenius

Övriga medarbetare:

Tove Axelsson-Sohlberg, Jan Blomqvist, Barbro Engdahl, Marika Lövström, Anders Romelsjö, Jessica Storbjörk, samt i Kalifornien (Addiction Research Group; University of San Francisco) Kevin Delucchi, Constance Weisner, Jane Witbrodt, Lee Kaskutas och JongSerl Chun.

Finansiär:

FAS , Stockholms kommun (socialförvaltningen), Stockholms länsstyrelse, Systembolagets råd för alkoholforskning

Projektets start- respektive sluttid:

2007-2010

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet syftar till att analysera och jämföra två behandlingssystem (i Stockholms län och Contra Costa county, Kalifornien) och klienter/patienter i dessa. Jämförelserna gäller bl.a. vem som kommer in var i vården, vilken vård de får och vilken betydelse vården har i relation till annat socialt stöd för förbättringen, på lång och kort sikt. Data utgörs av (mycket likadana) intervjuer med patienter/klienter i behandling i de två länen, uppföljda efter ett och fem år samt av intervjuer i den allmänna befolkningen med ettårsuppföljning av storkonsumenter. Analyserna är kvantitativa med särskild betoning på *trajectory analyses*. Projektet är för Sveriges del en fortsättning av det år 2000 inledda projektet Kvinnor och män i svensk missbrukarvård, finansierat av Socialdepartementet.

Verksamhet under år 2007:

Datainsamlingen för femårsuppföljningen i Stockholm inleddes. Ytterligare finansiering söktes. Arbetet på tre artiklar inleddes. Planeringsmöten hölls regelbundet, bl.a. i samband med KBS-mötet i juni. Föredrag av Kerstin Stenius vid American Public Health Associations årsmöte, Washington, 5 november: Decentralisation and integration of substance abuse treatment: Does it matter? Rödner Anders Romelsjö ombads bli huvudhandledare för Witbrodts avhandling vid Karolinska institutet.

Projekttitel: Models of good practice in drug treatment in Europe

Projektledare:

Börje Olsson

Övriga medarbetare:

Marika Lövström

Finansiär:

EU

Projektets start- respektive sluttid:

2007-2008

Projektets syfte, dataunderlag och metoder:

Projektet syftar till att identifiera, insamla och utvärdera olika studier av behandlingsmetoder inom narkomanvården i EU:s medlemsstater. På basis av detta material kommer rapporter att sammanställas över evidensbaserade metoder samt välfungerade behandlingssystem. SoRAD deltar som partner i projektet som samordnas av Zentrum für Interdisziplinäre Suchtforschung der Universität Hamburg. SoRAD svarar för datainsamling i de nordiska länderna samt sammanställer allt europeiskt material rörande institutionsbehandling och psykosociala behandlingsmetoder.

Verksamhet under år 2007:

Kriterier för identifiering samt metoder för insamling av utvärderingsstudier fastställdes. Datainsamlingen genomfördes och analysen av olika behandlingsmetoder påbörjades.

Bilaga 5. Publikationer av SoRAD-medarbetare 2007 (ur OPUS)

Avhandling, doktorsavhandling

Rödner Sznitman, Sharon, Socially Integrated Drug Users : Between Deviance and Normality. - Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD), Stockholm, 2007. - 90 s. - (Centre for Social Research on Alcohol and Drugs, ISSN 1650-819X; 7)

Bok

Järvinen, Margareta; Room, Robin, Youth Drinking Cultures : European Experiences, Järvinen, Margareta; Robin, Room; . - Aldershot, Hampshire & Burlington, Vermont: Ashgate, 2007

Sandberg, Bo; Faugert, S, Perspektiv på utvärdering.. - Studentlitteratur, Lund, 2007

Kapitel i bok eller del av bok

Blomqvist, Jan, Self-Change from Alcohol and Drug Abuse : Often-Cited Classics. // Promoting Self-Change from Addictive Behaviours: Practical Implications for Policy, Prevention, and Treatment, Klingemann, Harald; Sobell, Linda C. (ed.). - 2007. - S. 31 - 57

Edman, Johan, A crutch for cripples or a shield for the endangered? : The temporary decline in compulsory care within Swedish alcohol treatment during the 1970s. // On the margins : Nordic alcohol and drug treatment 1885-2007, Edman, Johan; Stenius, Kerstin (ed.). - 2007. - S. 211-240 - (NAD publication; 50)

Edman, Johan; Hamran, Olav, From hard labour to unemployment : The crisis of work policy within the treatment of alcohol abusers in Sweden and Norway during the 1970s. // On the margins : Nordic alcohol and drug treatment 1885-2007. - 2007. - S. 185-210 - (NAD publication; 50)

Edman, Johan; Stenius, Kerstin, From sanatoriums to public injection rooms. : Actors, ideas and institutions in the Nordic treatment systems. // On the margins : Nordic alcohol and drug treatment 1885-2007, Edman, Johan; Stenius, Kerstin (ed.). - 2007. - S. 339-361 - (NAD Publications, ISSN 0359-7024; 50)

Järvinen, Margareta; Room, Robin, Conclusion: changing drunken comportment or reducing alcohol-related harm.. // Youth Drinking Cultures: European Experiences. - 2007

Järvinen, Margareta; Room, Robin, Youth drinking cultures: European experiences.. // Youth Drinking Cultures: : European Experiences., Järvinen, Margareta; Room, Robin (ed.). - 2007

Oscarsson, Lars; Stenius, Kerstin, VKP-projektet - några avslutande reflektioner. // Vårdkedjeprosjektet. : Tre utvärderingsperspektiv, Fäldt, Johannes; Storbjörk Jessica; Palm, Jessica; Oscarsson, Lars; Stenius, Kerstin (ed.). - 2007 - (Forskningsrapport, ISSN 1403-1558; 2 2007)

Room, Robin, Understanding cultural differences in young people's drinking.. // Youth Drinking Cultures: European Experiences., Järvinen, Margareta; Room, Robin (ed.). - 2007

Stenius, Kerstin, In the faint shadow of prohibition. : The first Finnish Alcoholics Act of 1936. // On the margins : Nordic alcohol and drug treatment 1885-2007, Edman, Johan; Stenius, Kerstin (ed.). - 2007 - (NAD Publications, ISSN 0359-7024; 50)

Stenius, Kerstin; Edman, Johan, A frame. // On the margins : Nordic alcohol and drug treatment 1885-2007, Edman, Johan; Stenius, Kerstin (ed.). - 2007. - S. 5-23 - (NAD Publications, ISSN 0359-7024; 50)

Storbjörk Jessica, I gränslandet mellan delaktighet och tvång: klienten i projektet. // Vårdkedjeprojektet : Tre utvärderingsperspektiv, Fäldt, Johannes; Storbjörk Jessica; Palm, Jessica; Oscarsson, Lars; Stenius, Kerstin (ed.). - 2007. - S. 53-159 - (SiS Forskningsrapport, ISSN 1403-1558; 2, 2007)

Törrönen, Jukka; Maunu, Antti, Miten uoret aikuiset säätelevät humalajuomistaan? // Nuoret ja alkoholi, Tigerstedt, Christoffer (ed.). - 2007

Törrönen, Jukka, Välipakka, Inka, Perheen Puutarhassa: Poiskäännyttämistä intiimissä ja julkisessa tilassa (I familjs trädgård: avvisning i intim och offentlig plats). Pääsy kielletty: Poiskäännyttämisen politiikka ja sosiaaliturva (Tillträde förbjudet: Politik av avvisning och social trygghet). Hänninen, Sakari; Karjalainen, Jouko; Lehtelä, Kirsi-Marja (red.). Stakes: Helsinki 2007.

Artikel i tidskrift

Anna-Karin, Danielsson; Romelsjö, Anders, Monitoring for evaluation of local alcohol and drug prevention. // Substance use and Misuse. - 2007 (42), s. 2003-15

Bodin, Maria; Romelsjö, Anders, Predictors of 2-year drinking outcomes in a Swedish treatment sample. // European Addiction Research 2007;13:136-143.. - 2007 (13) , s. 136-143

Bodin, Maria; Romelsjö, Anders, Secondary outcomes: Group and individual change and relationships to drinking outcomes. // Addiction Research & Theory 2007;15:587-599.. - 2007 (15): 587-599

Cisneros ,Örnberg, Jenny; Olafssdottir, Hildigunnur, Hur sälja alkohol? : Nordiska alkoholmonopol i en tid av f?dring. // Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 4

Cunningham, John A; Blomqvist, Jan; Cordingley, Joanne, Beliefs about drinking problems : Results from a general population telephone survey. // Addictive Behaviours. - 2007 (32) : 1, s. 166-169

Davstad, Ingrid et al., Illicit drug use patterns and retention in a methadone programme using frequent urinalyses. // Journal of Opioid management. - 2007 (3), s. 27-34

Edman, Johan, Brukarorganisering och narkotikafrågans nya formulering. // Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift. - Stakes, 2007 : 1, s. 5

Gmel, G et al. , Detrimental drinking patterns: Empirical validation of the pattern values score of the Global Burden of Disease 2000 study in 13 countries.. // Journal of Substance Use. - 2007 (12) : 5, s. 337-358

Hradilova Selin, Klara; Room, Robin, Social problems from drinking in the Swedish general population: measurement and reliability.. // Journal of Substance Use. - 2007 (12) , s. 103-118.

Jarl, Johan et al. , The societal cost of alcohol consumption: an estimation of the economic and human cost including health effects in Sweden, 2002. // The European Journal of Health Economics. - 2007

Jarl, Johan et al. , More detailed data does not always raise the costs: Experience from a Swedish cost of alcohol study. // Contemporary Drug Problems. - 2007 (34) : 1

Livingston, M; Chikritzhs, T; Room, Robin, Changing the density of alcohol outlets to reduce alcohol-related problems.. // Drug and Alcohol Review. - 2007 (26) , s. 557-566.

Najman, J.M; Williams, G.M; Room, Robin, Increasing socioeconomic inequalities in male cirrhosis of the liver mortality: Australia 1981-2002.. // Drug and Alcohol Review. - 2007 (26) , s. 273-278

Palm, J. Women and men – same problems, different treatment. International Journal of Social Welfare, 2007, 16:18-31

Ramstedt, Mats, Population drinking and liver cirrhosis mortality: is there a link in eastern Europe?. // Addiction. - 2007 (102) : 8, s. 1212-1223

Ramstedt, Mats, Variations in alcohol-related mortality in the Nordic countries after 1995 : continuity or change?. // Nordic Studies on Alcohol and Drugs. - 2007 (24) : 7, s. 5-15

Ramstedt, Mats, Has the impact of population drinking on harm become weaker in Sweden? : An analysis of the development in alcohol consumption and alcohol-related harm in Sweden 1990-2005. // Nordic Studies on Alcohol and Drugs. - 2007 (24) : 7, s. 62-73

Ramstedt, Mats; Svensson, Johan, Att skatta införsel av alkohol till Sverige - ingen akademisk fråga. // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 5, s. 534-537

Romelsjö, Anders, Moderate alcohol use and reduced mortality risk: Systematic error in prospective studies. // Addiction Research & Theory 2007;15: 22-25. - 2007 (15), s. 22-25

Romelsjö, Anders, Behandling av alkohol- och drogmissbrukare inom beroendevården i Stockholms läns // Läkartidningen 2007;104: 1051-55. - 2007 (104) : 1051-50

Room, Robin, National variations in the use of alcohol and drug research: Notes of an itinerant worker. // Nordic Studies on Alcohol and Drugs. - 2007 (24): 6, s. 634-640

Stenbacka, Marlene et al., Problem drinking in relation to treatment outcome among opiate addicts in methadone maintenance treatment. // Drug and Alcohol Review. - 2007 (26) : 55-63

Stenbacka, Marlene; Leifman, Anders; Romelsjö, Anders, Mortality among opiate abusers in Stockholm: A longitudinal study. // . Heroin Addict Relat Clin Prob. - 2007 (9) : 41-50

Stenius, Kerstin, Nordisk individualism. // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 1, s. 3-4

Stenius, Kerstin, Litauiskt intresse för nordisk alkoholpolitik. // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 1, s. 84-86

Stenius, Kerstin, The contradictory "harm reduction". // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 3, s. 231-232

Stenius, Kerstin, "Education crucial for social change" : Interview with Pekka Puska. // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 3, s. 330-333

Stenius, Kerstin, Att provocera fram politisk osäkerhet. // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 5, s. 561-562

Stenius, Kerstin, Alkoholen, Norden och vården. // Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 5, s. 369-370

Storbjörk Jessica, Frivillig vård ofta ofrivillig. // Socionomen : facktidskriften för kvalificerat socialt arbete. - 2007 : 2, s. 12-15

Storbjörk Jessica, Märkbar tilltro till missbrukarvårdens potential. // Medicinsk access : Vetenskaplig, oberoende medicinsk tidskrift. - 2007 : 7, s. 68-71

Tigerstedt, Christoffer; Törrönen, Jukka, Are Finnish drinking habits changing? : In search of a cultural approach. // Addiction Research & Theory. - 2007 (15) : 5, s. 224-464

Törrönen, Jukka; Maunu, Antti, Light transgressions and heavy sociability: : Alcohol in young adult Finns? narratives of a night out. // Addiction Research & Theory. - 2007 (15) : 4, s. 365-381

Törrönen, Jukka; Maunu, Antti, Whilst it's red wine with beef, it's booze with a cruise! : Genres and gendered regulation of drinking situations in diaries. // Nordic Studies on Alcohol and Drugs. : English Edition. - 2007 (24) : 2, s. 177-199

Artikel, recension

Edman, Johan, Brukarorganisering och narkotikafrågans nya formulering. // Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift. - 2007 (24) : 1, s. 66-70

Hradilova Selin, Klara, Coping with alcohol and drug problems : experiences of family members in three contrasting cultures by J Orford.. // Addiction. - 2007 (102) , s. 166-169

Stenius, Kerstin, Promoting mental health: Concepts, emergenging evidence & practice. // Addiction. - 2007 (102) : 12, s. 1991

Rapport

[Room, R., rapporteur], , WHO Expert Committee on Problems Related to Alcohol Consumption : Second Report. - 2007 - (WHO Technical Report Series; 944)

Blomqvist, Jan, Alkohol- och narkotikaproblem: några aktuella utmaningar för vårdssystemet: Kunskapsöversikt 4. - FoU-enheten; Stockholms stad, 2007. - 66 s. - (FoU-enhetens kunskapsöversikter, ISSN 1404-3351; 4)

Blomqvist, Jan et al. , Att förbättra sina dryckesvanor: -om olika mönster för förändring och om vad vården betyder. - FoU-enheten, Stockholms stad; SoRAD, 2007. - 147 s. - (FoU-rapport 2007:5; SoRADs rapportserie, 42, ISSN 1404-3351)

Boman, Ulrika et al. , Alkoholkonsumtionen i Sverige fram till 2006. - SoRAD, Stockholm, 2007 - (SoRADs rapportserie, ISSN 1650-5441; 48)

Engdahl, Barbro; Romelsjö, Anders, Kartläggning av de kommunala samordnarnas arbete 2003-2007 : en komparativ studie över tid av det förebyggande arbetet. - 2007

Eriksson, Antonina; Hämmäläinen, Leena, Alkoholservering i studentmiljö: En kartläggning av alkoholhanteringen vid Stockholms universitet. Studenthälsan Stockholm Östermalms stadsdelsförvaltning. - 2007. - 90 s.

Fäldt, Johannes et al. , Vårdkedjeprojektet : Tre utvärderingsperspektiv. - Statens institutionsstyrelse (SiS), Stockholm, 2007. - 274 s. - (SiS Forskningsrapport, ISSN 1403-1558; 2, 2007)

Gustafsson, Hjördis, Efter fängelset: -åtta personer berättar om tiden efter anstaltsvistelse. SoRAD, 2007. - 47 s. - (SoRADs rapportserie, ISSN 1650-5441; 50)

Holder, Harald et al. , If Retail Alcohol Sales in Sweden were Privatized, What would be the Potential Consequences?. - Statens folkhälsoinstitut, 2007

Livingston, M; Room, Robin, Measuring the effects of alcohol outlet density on public health and order: a review.. - 2007

Mäkele Klaus, Stenius, Kerstin. Etical control of social and behavioural research in Finland. - STAKES, Helsinki, 2007. - 26 s. - (Discussion Papers; 3/2007)

Mäkelä Pia et al., Effects of major changes in alcohol availability: : study design, data collection procedures and measurement. - SoRAD, 2007 - (SoRADs rapportserie, ISSN 1650-5441; 46)

Room, Robin; Livingston, M, Variation by age in the harm per drinking volume and heavier drinking occasion.. - 2007

Room, Robin; Tigerstedt, C, Nordic Alcohol Policies and the Welfare State.. - 2007

Rödner, S; Hansson, M; Olsson, B, Socialt integrerade narkotikaanvändare, myt eller verklighet? En studie av unga vuxnas narkotikaanvändande i Stockholmsområdet. - SoRAD, Stockholms universitet, 2007 - (SoRAD Rapportserie; 47)

Sandberg, Bo, Prime for Life - Kompletterande analyser samt metodologiska erfarenheter från utvärderingen av Prime for Life vid Örebro universitet. - SoRAD, 2007. - 41 s. - (SoRAD rapport serie)

Sandberg, Bo, Utvärdering av Prime for Life inom Försvarsmakten.. - SoRAD, Stockholms universitet, 2007 - (SoRAD Rapportserie; 44)

Schmidt, L et al., Alcohol and Social Determinants of Health.. - 2007

Storbjörk, Jessica, Hemlösa och deras sociala nätverk: Convictus Bryg Citys gäster, deras nätverk, problem, behov och resurser. - Mobilisering mot narkotika (MOB), Stockholm, 2007. - 124 s. - (Rapport, Mobilisering mot narkotika (MOB); 22)

Svensson, Johan; Hradilova Selin, Klara, Alkoholsmugglingen i Sverige 2002-2006. - 2007

Taylor, B et al. , Determination of alcohol-attributable lifetime risk for chronic conditions for different levels of average consumption.. - 2007

Tigerstedt, Christoffer; Törrönen, Jukka, Comparative research strategies and changes in drinking cultures. - 2007 - (SoRADs rapportserie, ISSN 1650-5441; 45)

Tryggvesson, Kalle, Nätpokerspelandet i Sverige : Omfattning, utveckling och karaktär 2006. - 2007. - 73 s. - (SoRAD - Forskningsrapport, ISSN 1650-5441; 43)

Konferensbidrag

Axelsson Sohlberg, Tove, The development of drinking, non drinking and temperance movement. - 2007

Babor, Thomas; Stenius, Kerstin, Quality guidelines for addiction journals : Nomenclature and terminology. - 2007. - 2 s.

Blomqvist, Jan, Fenomenet självläkning vid missbruksproblem - en kort historik. - 2007

Blomqvist, Jan, From faith to knowledge? Reflections on some prerequisites for evidence-based addiction care in Sweden. - 2007

Blomqvist, Jan, Några utmaningar för det svenska hjälpsystemet. - 2007

Blomqvist, Jan, Some core findings in research on self-change and some implications for practice. - 2007

Blomqvist, Jan, Vård och behandling - utmaningar för framtiden. - 2007

Blomqvist, Jan, Mot en bättre missbrukarvård? : Om problem och möjligheter med riktlinjer och andra aktuella initiativ inom missbrukarvården. - 2007

- Blomqvist, Jan, The social context of recovery from addiction. - 2007
- Blomqvist, Jan, Bruk, missbruk och bemötande : Om olika sociala bilder av rusmedelsproblem och deras konsekvenser. - 2007
- Blomqvist, Jan, Models of helping and coping : Alcohol and drug problems in Sweden in a historical perspective. - 2007
- Blomqvist, Jan, Solutions to alcohol and drug problems - is treatment a prerequisite?. - 2007
- Blomqvist, Jan, Mot bättre vetande - och en bättre praktik? : Om problem, och möjligheter med några aktuella initiativ inom missbrukarvården. - 2007
- Blomqvist, Jan, Nya metoder, andra förhållningssätt eller bättre organisation? - 2007
- Cisneros Örnberg, Jenny, How to sell alcohol? : Nordic alcohol monopolies in a changing epoch.. - 2007
- Cisneros Örnberg, Jenny, Möjligheter för Norden att hävda sig i internationella sammanhang : erfarenheter av alkoholfrågan i EU. - 2007
- Eriksson, Mimmi, Arbetsplatsens möjlighet att minska riskbruket av alkohol. - 2007
- Gustafsson, Nina-Katri, Alcohol consumption in southern Sweden before and after major changes in availability of cheap alcohol. - 2007
- Gustafsson, Nina-Katri, Effects on Alcohol-related Problems in South of Sweden due to increased availability of cheap spirits from Denmark. - 2007
- Gustafsson, Nina-Katri, Alcohol consumption in southern Sweden before and after major changes in availability of cheap alcohol. - 2007
- Holmqvist, Marika et al., Asking patients about their drinking ? A national survey among primary health care physicians and nurses in Sweden.. // Hygiea 116:1. - 2007 - (Hygiea. Svenska Läkaresällskapets Riksstämman, ISSN 0349-1722)
- Norström, Thor; Ramstedt, Mats, Unregistered alcohol consumption and alcohol-related harm. - 2007
- Olsson, Börje, Saving youths, jobs, profits and more: An analysis of the Swedish brewers' arguments for lower beer taxes. - 2007. - 14 s.
- Olsson, Börje, Alkohol- och narkotikaforskning : Nuläge, behov och framtid. - 2007
- Olsson, Börje, Swedish alcohol policy : The social handling of boozers and wine sippers. // Tagung Alkoholpolitik 2007: "Zwischen europäischer Integration und Nationalen Traditionen - Schweden, Finnland, Österreich" (1. Oktober 2007). - 2007
- Ramstedt, Mats, Alcohol consumption and liver cirrhosis mortality - the population level link. - 2007

Ramstedt, Mats, Alcohol and IHD-mortality in Russia - a bad connection?. - 2007

Ramstedt, Mats, Alcohol and fatal accidents in the United States - - a time series analysis for 1950-2002. - 2007

Ramstedt, Mats, Alkoholkonsumtion och skador i Sverige - omfattning, metoder och problem. - 2007

Ramstedt, Mats; Landberg, Jonas, Population drinking and alcohol-related mortality in Eastern Europe ? a comparison with Western Europe. - 2007

Romelsjö, Anders, Is the prevention paradox valid for young people. // Kjetil Bruun Society. - 2007

Romelsjö, Anders, Sweden, alcohol and drug policy & 37 year follow up of Sweden's first drug addicts, with a focus on mortality. - 2007

Romelsjö, Anders; Rossow, Ingeborg, Is the prevention paradox valid for young people. - 2007

Romelsjö, Anders; Risk and protective factors for hazardous alcohol use in young people. // Presentation at Cooperation conference on Drugs and Health, Stockholm, April 24-26, 2007; Stockholm University of St Petersburg State University. - 2007

Room, Robin, Culture, the market and public health as competing frames: the case of alcohol policy.. - 2007

Room, Robin, Australian alcohol guidelines: a research perspective.. - 2007

Room, Robin, Who wants to get drunk? : Intoxication as a pleasure and a purpose.. - 2007

Room, Robin, Alcohol policy: issues and challenges for Europe and northern Asia.. - 2007

Room, Robin, How should the international drug control treaties be understood?. - 2007

Room, Robin, Prescription regimes and drug control.. - 2007

Room, Robin, The program portfolio: strengths, weaknesses and challenges. - 2007

Room, Robin, A century of societal responses to alcohol, tobacco and drugs. - 2007

Room, Robin, "Justly anxious respecting the moral and material consequences": The proliferation of international control regimes for psychoactive substances.. - 2007

Room, Robin, Spirituality and alcohol, drugs and addiction.. - 2007

Room, Robin, Alcohol policy: evidence and action, globally and locally.. - 2007

Room, Robin, The role of alcohol in the Global Burden of Disease.. - 2007

- Room, Robin, The role of civil society and nongovernment organizations in preventing alcohol and drug problems. - 2007
- Room, Robin, National variations in the use of alcohol and drug research: notes of an itinerant worker. - 2007
- Room, Robin, Power and intoxication: self-control and discipline for the famous.. - 2007
- Room, Robin; Livingston, M., Density of liquor outlets in relation to alcohol problems in Victori.. - 2007
- Room, Robin; Wilkinson, C, Mapping Australian public opinion on alcohol policies in the new millenniu.. - 2007
- Room, Robin et al. , Towards a general model for explaining change and stasis in alcohol consumption.. - 2007
- Rödner Sznitman, Sharon, Drugs and Gender: a Contradictory Project in Interviews with Socially Integrated Men and Women who Use Drugs. - 2007
- Rödner Sznitman, Sharon, Drug Normalisation & the Case of Sweden. - 2007
- Rödner Sznitman, Sharon, Review of drug policy impact studies. - 2007
- Sandberg, Bo, Evaluations of Alcohol Policy and Intervention ? : shortcommings and possibilities for social research on alcohol.. - 2007
- Stenbacka, Marlene; Leifman, Anders; Romelsjö>, Anders, Opiate addiction- analysis of risky behavior, mortality and morbidity. // International conference on opiate addiction : Pietrosenna, Italien, september 2007. - 2007
- Stenius, Kerstin, In the Faint Shadow of Prohibition. The First Finnish Alcoholics Act of 1936. - 2007. - 16 s.
- Stenius, Kerstin, Riktlinjer f?sykosocial behandling av narkoitkamissbruk. - 2007. - 12 s.
- Stenius, Kerstin, Paternalism versus Autonomy. : Understanding the Position of Compulsory Treatment in Sweden and Finland. - 2007. - 14 s.
- Stenius, Kerstin; Storbj? Jessica; Romelsjö, Anders, Decentralisation and integration of addiction treatment - Does it make any difference?. - 2007. - 15 s.
- Storbjörk Jessica, Convictus Bryggan City: Gästerna, deras nätverk, problem, behov och resurser. // Mobilisering mot narkotika presenterar : Forskningsdagarna, Stockholm 9-10 oktober 2007. - 2007. - S. 13
- Storbjörk Jessica, A study of homeless people at a Swedish non-profit social volunteer organization: Demography, alcohol- and drug abuse and social services/treatment contacts. - 2007

Storbjörk Jessica, Klientens perspektiv på förändring. - 2007

Storbjörk Jessica, The rewarding but tricky task of studying marginalized and vulnerable groups : Fieldwork experiences, reflections and a Swedish study example. - 2007

Storbjörk Jessica, A study of homeless people at a Swedish non-profit social volunteer organization : Demography, alcohol- and drug abuse and social services/treatment contacts. - 2007

Svensson, Johan, Convergence between women and men in alcohol-related inpatient treatment in Stockholm County 1997-2006. - 2007

Tigerstedt, Christoffer; T?nen, Jukka, Comparative research strategies and changes in drinking cultures. // The 33rd Annual Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary.. – 2007

Tryggvesson, Kalle; Hur idéer och föreställningar i samhället hänger ihop med forskning och tolkningen av forskningen när det gäller alkoholkonsumtion under graviditet och amning. Nationella amningskommitténs och Allmänna Barnhusets konferens om alkohol under graviditet och amning, Sätra Bruk 7-9 mars 2007.

Törrönen, Jukka; Maunu, Antti, Gender and drinking situations in the regulation of drinking : An analysis of drinking diaries. // Cooperation conference on Drugs and Health, Stockholm, Sweden.. - 2007

Törrönen, Jukka; Maunu, Antti, The role of social emotions in the regulation of drinking. // The 33rd Annual Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Budapest, Hungary. - 2007

Samlingsverk (redaktörskap)

On the margins : Nordic alcohol and drug treatment 1885-2007, Edman, Johan; Stenius, Kerstin; - NAD, Helsingfors, 2007. - 370 s. - (NAD Publications, ISSN 0359-7024; 50)

Övrigt

Mäkelä Pia et al. , Changes in volume of drinking after changes in alcohol taxes and travellers' allowances: : results from a panel study. - Blackwell Synergy, 2007 - (Addiction On Line Version, ISSN 1360-0443)0443)